

Vanemad mõtlevad lapse kooliteele

Kui teie laps saab seitsmeaastaseks alles novembris–detsembris, kuid teile tundub, et ta on juba valmis 1. septembril kooli minema, mõelge enne otsustavat sammu kõik poolt ja vastu asjaolud veel kord läbi.

Kuidas mõõta lapse koolivalmidust, selgitavad haridusministeeriumi peasekspert Ene Kulderknap ja koolituskeskuse metoodik Helgi Piir.

Ettevalmistus õpilase eluks algab palju varem kui vahetult enne esimest kooliaastat. Ainuuksi tähtede tundmise või lugemisoskuse põhjal ei saa otsustada lapse koolivalmiduse üle. Arvestada tuleb lapse füüsilist, vaimset ja sotsiaalset arengut.

Tulevane koolijüts peab oskama omaealiste hulgas olla ja suutma kohaneda uue päevakavaga. Lasteaialapseele on see kergem kui kodust tulnud mudilasele. Kui lasteaialaps tõuseb hommikuti ja läheb õhtul magama ühel kindlal ajal, siis kodusel lapsel on pidevalt vaba päev — ta saab tõusta, milal tahab, ja teha, mida soovib.

Sageli ei ole kodune laps harjunud ka ise oma asju korras hoidma. Kui temalt ei ole korda nõutud, ei tule ta selle pealegi, et peab koolis ise oma asju kokku korjama. Ka võib lasteaiakogemuseeta mudilasel olla raske ühes ruumis vaikselt paigal istuda.

Kui teie laps ei käi lasteaias, laske tal võimalikult palju koos teistega tegutseda. Koolilaps peab oskama vajadusel vabandada ja kaaslaste ebaõnnestumisele kaasa tunda. Jälgige, kas laps taipab mängukaaslast aidata. Samuti seda, kas tal on üldse sõpru ja kas teised võtavad teda enda sõbraks. Pöörake tähelepanu sellele, kui pidurdamatu või vaoshoitud on teie koolieelik.

Liikumine õpetab paigal püsima

Koolivalmidust näitab ka lapse füüsiline areng ja tervis. Vanad õpetused karastamisest ja lapse tervise tugevdamisest on endiselt omal kohal.

Kui kahtlete, kas panna last sel aastal esimesse klassi või mitte, vaadeldge tema motoorikat ja koordinatsiooni arengut. Käelihaste areng sõltub suuresti sellest, kui palju on laps saanud mängida kokkupanavate leludega, nagu

Lego ja muud konstruktorid. Käelihaste arengust omakorda sõltub oskus hoida pliiatsit ja õigesti kirjutada.

Käte ja silma koostööd saab harjutada, kui annate lapsele lõikamis- või voolimisülesandeid. Kuna kääridega lõikamine on lapsele üks raskemaid ülesandeid, võiks esialgu lasta tal vabalt ajalehte lõigata.

Mida liikuvam laps, seda osavam, vastupidavam ja tugevam ta on. Täiskasvanule tundub paigalpüsimine tühise asjana, kuid lapselt nõuab see suurt pingutust. Pallimängud, keks, hüppenõõriga hüppamine, tõuke- ja jalgrattaga sõit aitavad harjutada tasakaalu, mis on samuti arenguks tähtis.

Jälgige, kas teie laps oskab trepist üles–alla käia. Kui ta ei astu vahelduva sammuga, võtab sihtpunkti jõudmine palju aega.

Lubage lapsel pärida

Lastel on raske koolis tähelepanelik olla, kui tahtlikku tähelepanu ei ole arandatud. Tavaliselt tegeleb laps sellega, mis teda hetkel huvitab. Tahtliku tähelepanu arendamiseks võiksite lapsele anda vahel mingi tõsisema, kuid jõukohase ülesande, millega ta umbes kümme minutit tegeleks. See on ettevalmistus püsivuseks kirjutamise ja lugemise õppimisel.

Ergutage lapse huvi kõige vastu, suunake teda ümbrust uurima. Enne kooli peab laps õppima eristama esemete värvust, vormi, suurust ja nägema nende omavahelisi seoseid.

Sageli kurdavad vanemad, et laps pärib liiga palju. Tegelikult peaks küsimiste üle rõõmu tundma, sest see näitab huvi. Juhul, kui laps küsib midagi sellist, millele te ei oska vastata, otsige vastuseid üheskoos tarkadest raamatutest.

Lapse arengut näitab ka tema keelekasutus. Mida rohkem lapsega räägitakse ja mida rohkem laps saab rääkida oma tunnetest–arvamistest, seda parem talle. Nii loetud kui jutustatud lood aitavad oluliselt pisipõnni arengule kaasa.

Koolilaps peaks oskama ruumis väljendada asjade asukohta – üleval, all, keskel jne. Samuti peaks ta teadma, kus on vasak ja parem pool ning tundma ajaga seotud mõisteid – eile, täna, homme. Seitsmeaastane peaks teadma ka aastaegade seonduvat – talve-, kevade- ja suvekuid ning oma sünnipäeva.

Küsimused koolivalmiduse kohta:

Kas teie laps

- * teab oma nime, telefoni ja aadressi;
- * teab ema–isa nime, töökohta, ametit;
- * kasutab viisakusväljendeid;
- * austab täiskasvanuid;
- * täidab täiskasvanu korraldusi;
- * reageerib heatahtlikult täiskasvanu märkustele;
- * hoidub võtmast või lõhkumast võõrast vara;
- * hoiab korras oma mänguasjad;
- * oskab end ise riidesse panna ja kingapaelad kinni siduda;
- * suudab istuda vaikselt ja kuulata;
- * suudab kuulata teise lapse jutustamist ilma vahele segamata;
- * tajub teda ümbritsevaid hädahohtusid – elekter, liiklus, tuli;
- * magab öö voodit märgamata;
- * saab uues olukorras hirmu tundmata hakkama;
- * räägib selgesti;
- * väljendab end täislausetega;
- * oskab jutustada mõnd juhtunud sündmust;
- * tunneb trükitähti ja oskab trükitähtedega oma nime kirjutada?

Võtke laps kaasa, kui lähete teda kooli nimekirja registreerima. Üheskoos tasuks uurida, kus asub klassiruum ja tualett. Väike ekskursioon koolimajas hajutab lapse hirme, eriti kui vanem selgitab, mis selles majas toimub.

Sageli süvendavad vanemad ise lastes koolihirmu, andes mõista, et koolimine kuga lõpeb lapsepõlv ja saabuvad rasked ajad. Õigem oleks rõhuda sellele, et lapse elus algab põnevaim aeg, mil ta saab palju huvitavat teada.

Lapse koolimine on vanematele nagu küpsuseksam. Teie lapse teadmiste tase on peaaegu võrdelises seoses minutitega, mis olete temaga veetnud enne kooli.

KRISTEL KIRSS

Käeline tegevus tuleb lapsele kirjutama õppimisel kasuks.

KRISTEL KIRSS